

Átman je bezejmenné, beztvaré božství

→ *Promluva Satja Sáí Báby z 30. března 2006* ←

Otec Draupadí – Drupada – uspořádal *svajamvaru* (hledání ženicha nevěstou), aby jí mohl vystrojít svatbu. Během *svajamvary* přijely na jeho dvůr tisíce mladíků, princů a králů, aby získaly ruku Draupadí. Podobně jako král Džanaka prohlásil, že svoji dceru Sítu dá za ženu tomu princi, který napne luk Pána Šivy, nechal král Drupada vytvořit *matsjjantru* (zařízení s maketou ryby). Podmínkou soutěže bylo, že ruku jeho dcery získá ten, kdo dokáže zasáhnout šípem oko ryby otáčející se vysoko na tyči podle pouhého odrazu ryby ve vodě. Mnoho udatných mladíků a princů, kteří věřili ve své vítězství, pokoušelo své štěstí bez úspěchu. Toto nebyla obyčejná zkouška, v níž by mohl uspět každý. Mnoho lidí si myslelo, že je to snadné, ale ve skutečnosti tomu tak nebylo. Když nikdo nedokázal v soutěži uspět, celé shromáždění ohromeně ztichlo.

Shromáždění se inkognito účastnili také Pánduovci. Kršna, také přítomný, se podíval na Pánduovce a usmál se. V tu chvíli si Pánduovci něco zašeptali. Brzy nato vykročil k *matsjajantře* majestátním krokem Ardžuna a celou cestu se usmíval. Byl zcela tichý a klidný. Namířil s pohledem upřeným na obraz ryby ve vodě a vystřelil šíp. Když zasáhl úspěšně cíl, celé shromáždění propuklo nadšením. Všichni lidé pozorovali Ardžunu s obdivem a velkou radostí. Drupada podal Draupadí květinový věnec a požádal ji, aby Ardžunu ověnčila.

Tehdy přebývali Pánduovci v domě jednoho hrnčíře. Když se vrátili domů spolu s nevěstou, jejich matka Kuntí byla zrovna uvnitř. Ještě před vstupem do domu matce oznámili, že získali velmi cenný plod. Jejich matka z domu odpověděla, že by se měli o plod rovnoměrně rozdělit mezi sebou. Pánduovci příkazy své matky vždy poslouchali a ctili každé slovo, které vyslovila. Vešli dovnitř, vzdali matce pozdravení a slíbili, že se jejím příkazem budou svědomitě řídit. Tak se Draupadí stala ženou všech pěti Pánduovců. Pánduovci přijali oddaně příkaz

své matky. Jak to ale mohl přijmout svět? Je povinností dětí, aby poslouchaly příkazy svých rodičů bez ohledu na skutečnost, zda s tím svět souhlasí či ne. Lidé ale tento důvěrný vztah mezi pěti bratry přijali.

Jak má někdo pohlížet na svoji ženu? Nejen tak, že je s ní ženat. Manželkou ji může nazývat jen tehdy, když ji považuje za polovici svého těla. Mnoho lidí se ptalo Kršny, jak se Draupadí mohla nazývat *pativratá* (cudná žena), když byla ženou pěti manželů. Nato Kršna popsal její vlastnosti, kterými si zasloužila toto vznešené označení: Svědomitě se řídila příkazy svých manželů. Nikdy žádnému z nich neřekla, že nemá čas mu sloužit. Byla spokojena s tím, co v životě dostala. Byla prvotřídním příkladem cudnosti a nikdo se jí nemohl v tomto ohledu rovnat. Nikdy nepožádala o nic, co by nebylo v možnostech jejích manželů. Pravá cudná žena je ta, která jedná podle postavení svého manžela. Manžel by také měl uznávat kvality své ženy a měl by se o ni zajímat. Jen tak mohou oba vést ctnostný a ušlechtilý život.

S ohledem na její ctnostné chování a kontrolu pěti smyslů řekl Dharmarádža Draupadí: „Nejenže nám patříš, ale ty jsi vtělením prvotní energie.“ Její otec – Drupada – tento názor sdílel a považoval ji za vtělení božské energie. Jen ti, kdo dosáhli kontroly nad pěti smysly a pěti živly, mohou vládnout světu. Jen takoví lidé mohou poznat pravou skutečnost světa a jednat správným způsobem. Ten, kdo zcela ovládá své smysly, může v životě dosáhnout nejvyšších cílů.

Draupadí vládla velkou rozlišovací schopností a dokázala rozeznat, kdo je dobrý a kdo špatný. Dobří a špatní jsou na tomto světě přítomni stejně jako světlo a tma. Podporovala všechny, kteří byli ctnostní, a svaté učení předávala i lidem se zlou myslí, aby je proměnila. Nejenže měla kontrolu nad pěti smysly a živly, ale také měla úplnou znalost pěti obalů duše (*pañčakóša*) a pěti životních sil (*pañčaprána*). Rozlišovala mezi *átmanem* a *anátmánem* (Já a ne-Já). Tak byla světu vzorem a měla dobrou pověst.

Draupadí učila, že člověk by měl konat svoji povinnost se zanícením. Všechny nabádala, aby ovládali svá přání a rozlišovali mezi dobrým a zlým, aby vstřebávali všechno, co je dobré, a odvrhovali vše špatné. Člověk by neměl nikdy zapomínat na konání dobrých činů a plnění svých povinností, radila. Všichni by měli plnit své povinnosti s horlivostí a neměli by bránit v plnění povinností druhým, upozorňovala. „Můžete mít ženu a děti. Je vaší povinností plnit svou odpovědnost vůči nim, ale vaše přání by měla současně směřovat po cestě laskavosti a správného jednání,“ říkala. Tak se stala světu vzorem a všem ukazovala cestu pravdy. Člověk může dosáhnout *dharmy* jen následováním cesty *satji*. *Satjánnásti paró dharmah* (není větší *dharmy*, než věrnost pravdě). Bez pravdy nemůže být *dharma*. Je to cesta pravdy, která vede člověka k Bohu.

Každý by měl pečlivě konat svou povinnost a přidržovat se *dharmy*. Dokonce i mravenec dodržuje svoji *dharmu*. Když najde potravu, odnese ji do mraveniště a konzumuje ji. Nikomu neublíží a nikomu potravu nekrade. Všichni ptáci a zvířata dodržují svoji přirozenou *dharmu* a podle toho se chovají. Cesta *dharmy* je stejná pro mravence (*čímu*) i pro Brahma. V obou je stejný princip pravdy. Tuto pravdu hlásala Draupadí. Také učila, že člověk by se neměl stát obětí šesti vnitřních nepřátel, tedy *kámy* (žádosti), *kródhy* (hněvu), *lóbhy* (chamtivosti), *móhy* (připoutanosti), *mady* (pýchy) a *mátsarji* (žárlivosti). Hněv je největším nepřítelem člověka. Člověk, který se zlobí, nemůže následovat cestu správného jednání. To je proti lidské přirozenosti. Člověk by se neměl na ostatní zbytečně hněvat.

*Člověk, který se hněvá,
nemůže mít úspěch v žádném svém úsilí.
Dopouští se hříchu a všichni se mu budou posmívat,
opustí ho i jeho bližní, ztratí všechno bohatství a úctu,
jeho hněv ho zcela zničí.*

(báseň v telugu)

Dalším velkým nepřítelem člověka je nenávisť. Koho byste měli nenávidět? Máte nenávidět ty, kteří vám oponují, nebo ty, kteří vás zranili, či ty, kteří vás nemají rádi? Ne, nikoho takového. Měli byste nenávidět jen špatné vlastnosti. Měli byste rozšiřovat svoji lásku a podporovat ty, kteří dodržují *satju* a *dharmu*. Jestliže nenávidíte *satju* a *dharmu*, nejste lidskými bytostmi. Pravda je základem všech ctností. Následováním cesty pravdy prožívala Draupadí mír a lásku. Učila, že člověk by se měl vystříhat násilí. Nikdo by se neměl dopouštět násilí svými činy, slovy, ani myšlenkami. Následováním cesty pravdy dávala Draupadí světu ten největší vzor.

Když člověk procvičuje ovládání smyslů, může v životě dosáhnout vysokých cílů. Damajantí byla ženou velkých ctností jako Draupadí. Své jméno dostala proto, že byla obdařena *damou* (kontrolou smyslů). Smysly jsou svou podstatou nevyzpytatelné, je nesnadné je ovládnout. Člověk by však měl dělat to nejlepší, aby je ovládl a správně je užíval. Proč vám dal Bůh uši? Je to proto, abyste poslouchali domýšlivé tlachání? Nikdy neposlouchejte něco, co je špatné. Poslouvejte vše, co je dobré. Proč vám dal Bůh jazyk? Není to jen proto, abyste uspokojovali smysl chuti. Byl vám dán, abyste zpívali o boží slávě. Stejně jako jazyk přijímá všechno, co je chutné a stravitelné a odmítá to, co je

špatné a nestravitelné, člověk by měl přijímat vše, co je dobré a odmítat to, co je špatné.

Lidé si myslí, že je to Bůh, kdo je příčinou jejich štěstí a utrpení. Ve skutečnosti tomu tak není. Každý člověk je odpovědný za své činy a sklízí jejich následky, dobré či zlé. Bůh je věčným svědkem a do tohoto nezasahuje. On nedává ani štěstí ani trápení. Jestliže s někým hovoříte mile, on s vámi bude také mluvit láskyplným způsobem. Pokud však mluvíte domýšlivě, dostanete podobnou odpověď. Jaký je čin, taková je odpověď. Reakce, odraz a odezva se zakládají na vašich vlastních myšlenkách, slovech a činech, Bůh za ně není odpovědný.

Když stojíte před zrcadlem, vidíte svůj odraz. Jakým způsobem hovoříte s ostatními, stejnou dostanete odezvu. Jaké máte myšlenky v mysli, budou vám odraženy zpět. Je tedy nezbytné, aby člověk věděl, zda jeho myšlenky a činy jsou dobré či špatné. Prožíváte-li dobré či špatné, je to důsledkem vašich myšlenek, slov a činů. Když vám přijde na mysl nějaká špatná myšlenka, okamžitě se jí vzdajte. Pokud se budete chovat tímto způsobem, stanete se pravým božím oddaným a dosáhnete osvobození.

*Každý musí čelit důsledkům svých činů, ať je to kdokoli.
Nikdo nemůže vědět, co je v budoucnosti před ním.
Tolik je však jisté, že každý musí sklízet důsledky svých činů.
Dokonce i mocný Ráma trpěl bolestí z odloučení od své ženy
a plakal jako obyčejný člověk.*

(báseň v telugu)

Mladí lidé!

Dobro a zlo existují pospolu. Nikdo je nemůže oddělit. Když budete rozvíjet více dobrého, špatné ve vás se stane zcela nevýznamným. Není třeba používat nějakou sílu ke zvládnutí toho, co je špatné. Když zapomenete na špatné, rozvine se ve vás plnou měrou dobro. Toto je poselství, které vám chci dnes předat. Nemyslete si, že vám nový rok přinese nějaké nové výsledky. Dosažené výsledky budou založeny na vašich vlastnostech a činech. Vše, na co myslíte, se vám vrátí zpět. Všechno je důsledkem vašich myšlenek.

Byl jednou jeden pasák krav, který brával krávy na pastvu na místo, obklopené třemi horami. Když se krávy pásly, posadil se jednoho dne pod strom a začal zpívat písně ke chvále boží. Jak tak zpíval, uslyšel ozvěnu. Pomyslel si, že někdo napodobuje jeho píseň, aby ho škádlil. Proto na neviditelného rušitele v hněvu vykřikl a ve stejné hněvivém tónu uslyšel odpověď. Takto rozhněvaný

přišel domů a nevzal si ani jídlo. Jeho matka se zeptala, proč je tak rozrušen. Vyprávěl, co se stalo. Další den ho matka doprovodila a zjistila, že to byla ozvěna, co bylo příčinou jeho problému. Jestliže stejným způsobem někoho kritizujete nebo obviňujete, všechno se k vám vrátí. Svět není nic jiného než reakce, odraz a odezva. To, co děláte, se vám vrátí zpátky, nic jiného. Je to boží zákon. Ti, kteří jsou plni lásky, uvidí všude lásku. Ti, kdo jsou plni nenávisti, uvidí všude kolem nepřítele. Láska a nenávist tedy nepřicházejí zvenku. Mají svůj původ ve vás. Dobré a zlé, které prožíváte, povstávají z vašich vlastních postojů. Bůh za ně není odpovědný. Bůh je *nirguna*, *nirañđžana*, *sanátana* (bez vlastností, čistý a věčný). Je to jen váš postoj, co se mění. Bůh je neměnný.

Studenti!

Všechny vaše pocity jsou vám odráženy zpět. Všechno je ve vás. Cokoli prožíváte, je reakcí, odrazem a odezvou vašich myšlenek a pocitů. Vidíte někoho, jak se směje a myslíte si, že se směje vám. Jak ale můžete takto soudit? Jeden zápasník cvičil jednou brzy ráno na cestě. V tu dobu přicházela z vesnice žena, která nesla na prodej mléko a podmáslí. Když se na ni zápasník podíval, měl dojem, že se mu žena směje. Rozzlobil se a řekl jí: „Jak si dovolujete se mi smát? Víte, kdo já jsem? Uvědomujete si mou sílu?“ Žena odpověděla: „Nesměji se vám. Jste tak silný, že jednou rukou můžete zastavit jedoucí auto. Jaký má ale vaše fyzická síla smysl, když postrádáte toleranci?“ Všechny naše představy se zakládají na našich klamných pocitech.

Studenti!

Vaše niterné postoje jsou bez pochyby dobré. Mění se však podle toho, co slyšíte a vidíte. Jsou to vnější impulsy, co je zodpovědné za změny vašich myšlenek a pocitů. V pravdě řečeno neexistuje žádná lidská forma. Ve skutečnosti není vůbec žádná forma. Formu vidíte jen díky své iluzi a dáváte jí nějaké jméno. Je znakem pošetilosti takto přemýšlet. Můžete si myslet, že jste hodně vzdělaní a velmi inteligentní. Jak se tak ale můžete označovat, když si nejste vědomi své pravé přirozenosti? Když neznáte svoji vlastní pravdu, jak můžete znát pravdu o druhých? Ze všeho nejdříve byste měli ovládat svoji mysl. Jen tehdy mohou být vaše modlitby a bohoslužby plodné.

Mysl je prvotní příčinou světa. *Mana éva manušjánám káranam bandhamókšajóh* (mysl je příčinou pout i osvobození člověka). Je snadné ovládat tělo, ale nikoli mysl. Když Pramílá, vládkyně království žen, chytila koně *ašvamédhy* a porazila Ardžunu v boji, Ardžuna jí řekl, že mu může uvěznit tělo, ale ne mysl. Je možné dobýt celý svět armádou, zbraněmi a bombami, ale není možné, aby někdo uvěznil mysl. Když získáte kontrolu nad myslí, dostane se pod vaši

kontrolu i vše ostatní. Proto byste měli vyvíjet veškeré úsilí ke kontrole své mysli. Pak se jistě stanete vzorem a významnou osobností.

Nejdříve byste měli znát své chyby a pokoušet se je napravit. Jen tehdy se můžete stát duchovním hledajícím (*mumukšu*). Vědomě či nevědomky můžete udělat nějaké chyby. Jakmile jednou své chyby znáte, měli byste jich litovat. Pokání je pravé smíření. To je královská cesta, která vede k božství. Bez pokání a odpuštění má malý užitek konat bohoslužby (*púdži*), rituály (*vraty*) a *jadžni*.

Džantúnám nara džanma durlabham (ze všech živých bytostí je lidské zrození tím nejvzácnějším). Není snadné získat lidskou podobu. Člověk není pouhým smrtelníkem. On je skutečně božský. *Daivam mánuša rúpéna* (Bůh je v podobě lidské bytosti). Jestliže děláte něco špatného, či si něco špatného myslíte, nejste božští. Ze všeho nejdříve byste se měli stát dobrými lidmi. Buď dobrý, konej dobro, vid' dobro. To je cesta k Bohu.

Studenti!

Ze všeho nejdříve ovládněte svoji mysl. Obětujte mysl Bohu. On pro vás může udělat cokoli. Mějte pevnou víru, že On je všude.

*Není pochyb, že Bůh je zde a ne tam.
Ať Ho hledáte kdekoli, On tam je.*

(*báseň v telugu*)

Kde je Bůh? *Sarvatah pánipádam tat sarvatóksi širómukham, sarvatah šrutimallóke sarvamávtja tišthati* (rukama, nohama, očima, hlavou, ústy a ušima prostupuje vším, proniká celým vesmírem). Obyčejní lidé si nejsou schopni tuto pravdu uvědomit. Bůh je přítomen ve všech bytostech, ať je to malý hmyz jako je mravenec, nebo velké zvíře jako je slon či lev. On je přítomen v zrnku písku a také v kousku cukru.

Plňte své povinnosti poctivě s oddaností Bohu. Uvádějte své znalosti do praxe a získejte dobrou pověst. Nikdy nikomu nebráním ve studiu. Spolu s nabýváním světských znalostí byste však měli získávat i duchovní vědomosti. Správné dotazování mysli a čistota srdce jsou zcela nezbytné.

Studenti!

Dokončili jste akademický rok a nyní pojedete domů na prázdniny. Budete hledat své výsledky a pořadí v seznamu úspěšných kandidátů. Více než hledání svého pořadí byste měli hledat ve svém srdci. Jestliže jste napsali testy skutečně

dobře, určitě se v pořadí naleznete. Když jste naopak nenapsali svou zkoušku dobře, nebudete potěšeni, i když budete v pořadí úspěšných. Není to počet bodů, co je důležité. Důležité je, když se stanete číslem jedna jako člověk (hlasitý potlesk).

Toto dopoledne zpívali naši studenti píseň s poselstvím, že člověk by měl mít syna, jako je Ráma, a dceru, jako je Sítá. Můžete toužit po synovi, jako je Ráma, a dceři, jako je Sítá. Jak by to ale bylo možné, máte-li démonické vlastnosti jako Rávana a Šúrpanakhá? Chcete-li syna jako Ráma, měli byste dodržovat *dharmu* jako On. Když si přejete mít dceru jako Sítá, měli byste mít ctnosti, které představovala Sítá. Ať usilujete o jakoukoli podobu, měli byste rozvíjet stejný typ vlastností, které jí odpovídají. Jen tehdy dosáhnete harmonie, tolerance a míru.

Kde je mír? Mír spočívá v ovládnutí smyslů. Když nedokážete ovládat smysly, nemůžete dosáhnout míru, dostanete jej jen jeho kousky. Když chcete být mírní, musíte vstřebávat vlastnosti jako je klid a vyrovnanost. Svoji vyrovnanost byste měli udržovat, i když vás někdo kritizuje, haní nebo zraňuje. Když vás někdo kritizuje, neberte si to k srdci. Pomyslete si, že jeho jazyk jen vyloudil nějaký zvuk. Nemáte s ním nic společného. Když přijmete obvinění, která na vás někdo nahází, budete jimi dotčeni. V opačném případě se vás to nedotkne. I když vás někdo bije, myslete si, že bije vaše tělo a ne vás. Ve skutečnosti vás nemůže nikdo zranit, ani vám ublížit, neboť vy nejste tělo. Máte-li takové pevné přesvědčení, pak se nebudete hněvat ani na ty, kteří vás haní či napadají, ani je nebudete nenávidět. Proto je základem míru pevné přesvědčení.

Draupadí byla hluboce oddaná Kršnovi. Modlila se k Němu: „Ó, Kršno. Uctívám tě dnem i nocí. Ó, Pane. Buď soucitný a ochraňuj mne. Máš-li ke mně soucítění, pak mě nebude trápit žádná věc v životě.“ Draupadí čelila v životě mnoha výzvám a soužením, ale její oddanost ke Kršnovi zůstávala nedotčena. Tjágarádža řekl:

*Ó, Pane.
Modlil jsem se k Tobě nepřetržitě,
proč mne zbavuješ své lásky a soucítění?
Co jsem Ti neobětoval?
Odevzdal jsem Ti svůj majetek, rodinu a dokonce i duši.
Přijď nyní na moji záchranu, prosím.
Hledám útočiště jen v Tobě.*

(verš v sanskrtu)

Pouhá slova v modlitbě nestačí, v modlitbě byste měli Bohu nabídnout i své srdce. Člověk má jméno a podobu, ale *átman* překračuje obojí. Nemá ani jméno ani tvar. Lidé mají rádi určitá jména a podoby. Člověk neumí věřit v mnoho jmen a podob, ale může jistě věřit v beztvarý princip *átmana*, který je přítomen ve všem. *Na átma sákší* (můj *átman* je svědkem) je obecné rčení, které ukazuje, že lidé věří v *átmana*. Proto je *átman* obecné jméno pro všechny. Někteří se modlí k Rámovi, jiní ke Kršnovi. Jmen a podob je mnoho, ale božství je jedno. *Átman* je bezejmenné, beztvaré božství. Když budete tento beztvarý a bezejmenný božský princip uctívat, zajisté dosáhnete božství.

(Bhagaván zakončil svoji promluvu bhadžanem „Préma mudita manasé kahó“.)

U příležitosti svátku Ugádi, v Prašánti Nilajam dne 30. března 2006